

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σε συνεργασία με Σχολές και Τμήματα των Πανεπιστημίων:

- Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
- Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου
- Πανεπιστημίου Πατρών
- Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Πανεπιστημίου Κρήτης
- Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
- Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
- Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
- Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Αθήνα, 28 - 31 Μαΐου 2009

Τόμος

Α'

Αθήνα 2010

ΣΠΑΘΑΡΗ-ΜΠΕΓΛΙΤΗ ΕΛΕΝΗ

Δρ. Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Δ.Ε. τ. Προϊσταμένη Παιδαγωγικής και Επιστημονικής Καθοδήγησης Δ.Ε. Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Π.Ε. & Δ.Ε. Αττικής, Μέλος ΣΕΠ του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ)

Νέα ανοικτά curricula και η εισαγωγή της έμφυλης διάστασης στην εκπαίδευση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αφορμή για την εισήγηση που ακολουθεί στάθηκε η συμμετοχή μου σε σεμινάριο του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενταγμένο στο πρόγραμμα Pestalozzi, για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, με θέμα «Η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην ανάπτυξη της διδασκαλίας και της μάθησης», που έλαβε χώρα από τις 9 έως τις 13 Ιανουαρίου 2007 στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Το πρόγραμμα οργανώθηκε από το Βρετανικό Συμβούλιο, με τη βασική καθοδήγηση του Επιθεωρητή κ. Ken Dyson, στον χώρο του National College for School Leaders, στο Nottingham.

Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος ήταν:

- Η διερεύνηση της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών και της επίδρασής τους στη διδασκαλία και τη μάθηση τόσο στον σχολικό χώρο όσο και πέρα απ' αυτόν
- Η θεώρηση τού κατά πόσον οι νέες τεχνολογίες μπορούν να συνδράμουν σε μια πιο εστιασμένη προσέγγιση της μάθησης με την κινητοποίηση των ίδιων των εκπαιδευομένων
- Η μελέτη των εφαρμογών των προγραμμάτων των νέων τεχνολογιών που αφορούν στα στελέχη της εκπαίδευσης και στη διοίκηση των σχολείων

Ωστόσο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην προκειμένη επίσκεψη μελέτης δεν παρουσίαζε η χρήση των νέων τεχνολογιών καθεαυτή, εφαρμογές της οποίας είδαμε στην πράξη σε σχολεία της ευρύτερης περιοχής του Nottingham -άλλωστε οι νέες τεχνολογίες δεν αποτελούν την εκπαίδευση του αύριο για τα αγγλικά σχολεία, αλλά ήδη βρίσκουν ευρείες πρακτικές εφαρμογές- αλλά το αναλυτικό πρόγραμμα ενός συγκεκριμένου πιλοτικού- πειραματικού σχολείου, του επονομαζόμενου Djanogly. Το συγκεκριμένο αναλυτικό πρόγραμμα ούτως ή άλλως δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί χωρίς τη χρήση των νέων τεχνολογιών, ωστόσο το ίδιο το περιεχόμενο του αναλυτικού προγράμματος θεωρήθηκε καινοτόμο. Πρόκειται για τα "New Basics", τα οποία στην πορεία (από το Σεπτέμβριο του 2008) ο πρωθυπουργός Γκόρντον Μπράουν, αποφάσισε να γενικεύσει σε όλα τα σχολεία της Αγγλίας.

Όπως ενδεχομένως είναι γνωστό, η εκπαιδευτική παράδοση του αγγλικού σχολείου βασίζεται στα ανοικτά αναλυτικά προγράμματα, - τα ανοικτά curricula- πάνω στα οποία βρήκε πρόσφορο τρόπο εφαρμογής η ομαδοσυνεργατική μορφή μάθησης διαμέσου των projects, δηλαδή των φύλλων εργασίας. Αυτά τα ανοικτά αναλυτικά προγράμματα καταργήθηκαν επί πρωθυπουργίας Θάτσερ, με την εισαγωγή του Εθνικού Αναλυτικού προγράμματος, του αποκαλούμενου National Curriculum. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, το αγγλικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει επιστρέψει σε ένα μεικτό αναλυτικό πρόγραμμα, ιδιαίτερα για τους/τις μαθητές/τριες ηλικίας 11 έως 16 ετών- το οποίο δίνει τη δυνατότητα

στους εκπαιδευτικούς να διαμορφώνουν ένα πρόγραμμα διδασκαλίας πιο ελεύθερο από εκείνο των ασφυκτικών περιορισμών του κλειστού αναλυτικού προγράμματος.

A. ΤΑ "NEW BASICS" ΣΤΟ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Τα "New Basics" αποτελούν βασικές θεματικές ενότητες γνώσεων, οι οποίες αντικαθιστούν το βρετανικό εθνικό αναλυτικό πρόγραμμα¹. Σύμφωνα με την άποψη των υπευθύνων που συνέλαβαν την ιδέα και σχεδίασαν τα "New Basics", η παραδοσιακή προσέγγιση της κάλυψης της διδακτέας ύλης έχει εξαντληθεί². Έδωσε ό,τι είχε να δώσει και δεν λειτουργεί πλέον. Ο δρ Κεν Μπόστον, επικεφαλής της κυβερνητικής επιτροπής που επιβλέπει τις εξετάσεις έχει επανειλημμένα εκφράσει την άποψη ότι η στροφή προς το καινοτόμο αυτό αναλυτικό πρόγραμμα ήταν αναγκαία, καθώς διαπιστώνεται ότι επιβραδύνεται η ανάπτυξη της ποιότητας της εκπαίδευσης σε όλο τον δυτικό κόσμο³.

Η σύλληψη των αξόνων των λεγόμενων "New Basics" έγκειται στο να δίνουν την ευκαιρία στους/στις μαθητές/τριες να ασκούνται σε μια πλούσια σειρά θεμάτων και να προάγεται μια δημιουργική παιδαγωγική.

Οι τέσσερις άξονες του που αντικαθιστούν το εθνικό αναλυτικό πρόγραμμα είναι:

- α) η οργάνωση και παρουσίαση ενός καλλιτεχνικού γεγονότος,
- β) η προαγωγή της επιστήμης και της δεοντολογίας,
- γ) η δόμηση του περιβάλλοντος- ο σχεδιασμός μιας δομής και
- δ) η προώθηση της βρετανικής εθνικής ταυτότητας.

Εκτός από την αναζήτηση της γνώσης πάνω στους τέσσερις προαναφερθέντες θεματικούς άξονες, τα "New Basics" στοχεύουν και στο άνοιγμα μονοπατιών ζωής και κοινωνικών προβολών στο μέλλον πάνω στους εξής θεματικούς άξονες:

- Ποιος είμαι και πού πηγαίνω
- Ζω μέσα στην κοινωνία και να προετοιμάζομαι για ποικίλες οικογενειακές σχέσεις
- Συνεργάζομαι με ομοίους και άλλους
- Διατηρώ την υγεία μου και φροντίζω τον εαυτό μου
- Μαθαίνω να προετοιμάζομαι για νέους κόσμους εργασίας
- Αναπτύσσω πρωτοβουλίες και την επιχειρηματικότητα⁴

Είναι φανερό ότι θέτοντας τους ανωτέρω στόχους, το πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των νέων ανθρώπων σε αυτό τον κόσμο στο μέλλον. Είναι εμφανές, άλλωστε, ότι το συγκεκριμένο ανοικτό curriculum εναρμονίζεται με τους σκοπούς διδασκαλίας τον 21ο αιώνα, όπως περιγράφονται από την UNESCO⁵:

- Μαθαίνω να αποκτώ γνώσεις
- Μαθαίνω να πράττω
- Μαθαίνω να συνυπάρχω και να συνεργάζομαι
- Μαθαίνω να υπάρχω

Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι το Djanojly χρησιμοποιεί πολυγραμματισμούς με έμφαση στις Τ.Π.Ε.⁶. Οι πολυγραμματισμοί αυτοί δεν αποτελούν αυτοσκοπό, αλλά σκοπεύουν εκτός των άλλων να ξεπεραστεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα όπου η μάθηση δεν διαφοροποιείται ανάλογα με την ετοιμότητα του κάθε ατόμου να μάθει, με αποτέλεσμα άλλοι νέοι να νιώθουν δυσφορία, επειδή τα μαθήματα είναι πέρα και πάνω από τις δυνατότητές τους, ενώ άλλοι πλήττουν επειδή τους φαίνονται πολύ εύκολα. Στο Djanojly, στο πλαίσιο των "New Basics" δίνεται η δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες:

- Να αναζητούν στοιχεία από μια ποικιλία πηγών, επιλέγοντας και συνθέτοντας τις πληροφορίες, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους και να αναπτύσσουν την ικανότητα να ελέγχουν την εγκυρότητά τους, τη μεροληψία ή την αληθοφάνειά τους
- Να αναπτύσσουν ιδέες χρησιμοποιώντας εργαλεία των Τ.Π.Ε. για να βελτιώσουν την εργασία τους και να προάγουν την ποιότητα και την ακρίβεια των χρησιμοποιούμενων στοιχείων
- Να ανταλλάσσουν και να μοιράζονται τις πληροφορίες, τόσο άμεσα, όσο και μέσω των ηλεκτρονικών μέσων
- Να αναθεωρούν, να τροποποιούν και να αξιολογούν την εργασία τους, σκεπτόμενοι κριτικά την ποιότητά της, στη διάρκεια που αυτή βρίσκεται στη διαδικασία της δημιουργίας

Επιπλέον, το πιο ενδιαφέρον είναι ότι οι δράσεις του σχολείου στοχεύουν στη δημιουργία του ενεργού πολίτη, μελετώντας άξονες όπως:

- Ποια είναι τα δικαιώματά μου και οι υποχρεώσεις μου στην κοινωνία, τον πολιτισμό και την οικονομία
- Αναπτύσσω σχέσεις αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε τοπικές και παγκόσμιες κοινότητες
- Ενεργώ διαμέσου μεταβαλλόμενων πολιτισμικών ταυτοτήτων
- Κατανοώ τις τοπικές και παγκόσμιες οικονομικές δυνάμεις
- Κατανοώ τις ιστορικές βάσεις των κοινωνικών κινήματων και των πολιτικών θεσμών

Είναι λοιπόν κατανοητό ότι το ωρολόγιο πρόγραμμα που βασίζεται στα "New Basics" είναι ευέλικτο και ότι λαμβάνει υπόψη την ετοιμότητα του μαθητή. Παρά το γεγονός ότι είναι θεματικό, υπερβαίνει τη διαθεματικότητα και τη διεπιστημονικότητα και προτείνει ανοικτά θέματα ιστορίας, πολιτισμού, επιστημών, ηθικής και γενικότερα θέματα που άπτονται της σύγχρονης ζωής.

B. ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Συμβατικά, θα ορίσουμε στην προκειμένη περίπτωση διττά την «έμφυλη» διάσταση στη διδασκαλία, αφενός αναφερόμενοι στη διαπολιτισμική της διάσταση, στη θεώρηση της ετερότητας (ορμώμενοι από τον όρο «φυλή»), αφετέρου στην εισαγωγή του φύλου στην εκπαίδευση. Αν και ο πρώτος όρος, δηλαδή η χρήση του όρου «φυλή» δεν είναι δόκιμος, εδώ γίνεται η χρήση του ως λογοπαίγνιου, ώστε να παρουσιαστούν δύο παραδείγματα. Ανατρέχοντας στις *Ιστορίες* του Ηροδότου, θα προταθεί μια θεματική προσέγγιση που θα

στηρίζει τη διαπολιτισμική προσέγγιση, ενώ ένα παραμύθι, «*Η μπόλια της νεράιδας*», θα εισαγάγει τη διάσταση του φύλου στη διδακτική προσέγγισή του.

Διδακτικός σκοπός της συγκεκριμένης προσέγγισης, ωστόσο, δεν αποτελεί απλώς η εισαγωγή της έμφυλης διάστασης στην εκπαίδευση ως «νουθεσίας», ως «διδακτισμού» κατά τη διδακτική πράξη, αλλά, με την αξιοποίηση του υπάρχοντος αναλυτικού προγράμματος, η μετατροπή της από περιθωριακή παράμετρος σε επίκεντρο της διδασκαλίας. Εξάλλου, δεν αφορά μόνο τον Άλλο/ξένο στην πρώτη περίπτωση ή τη γυναίκα στη δεύτερη περίπτωση- δηλαδή σε κάθε περίπτωση τον αδύνατο- αλλά το σύνολο των εκπαιδευομένων, με στόχο να τροποποιήσει αντιλήψεις και συμπεριφορές. Στόχος είναι να μεταφερθούν στη διδακτική πράξη βασικές παράμετροι των "New Basics", όπως αναφέρθηκαν ανωτέρω, όπως: α. ενεργώ διαμέσου μεταβαλλόμενων πολιτισμικών ταυτοτήτων και β. ζω μέσα στην κοινωνία και προετοιμάζομαι για ποικίλες οικογενειακές σχέσεις.

B.1. «ΕΝΕΡΓΩ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ»: ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ

Η διδασκαλία των *Ιστοριών* του Ηροδότου προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα στο τελευταίο τρίμηνο της Α΄ τάξης του Γυμνασίου. Ωστόσο, πολλοί εκπαιδευτικοί, κατά παράβαση του αναλυτικού προγράμματος, αποφεύγουν να τις διδάξουν με τη δικαιολογία ότι δεν έχουν προλάβει να ολοκληρώσουν την ύλη της *Οδύσσειας* του Ομήρου. Πέρα από τις μεγάλες μάχες των περσικών πολέμων, το μάθημα προσφέρεται στη διερεύνηση της ετερότητας μέσα από την εικόνα του Άλλου. Το βαθύτερο πνεύμα και οι θέσεις του ίδιου του Ηροδότου για τα ήθη και τα έθιμα, καθώς και την κοινωνικο-πολιτική συγκρότηση των λαών, μπορούν να αποτελέσουν εργαλείο για την κατανόηση τόσο της ειρηνικής συνύπαρξης, όσο και των συγκρουσιακών καταστάσεων μεταξύ των λαών. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ ο Λουκιανός αφηγείται τις νίκες των Ελλήνων και τις ήττες των βαρβάρων, ο Ηρόδοτος αφηγείται τα μεγάλα κατορθώματα των Ελλήνων και των βαρβάρων. Συνεπώς, ο Ηρόδοτος θεωρεί την Ιστορία έργο όλων των ανθρώπων. Με σκοπό τη γνωριμία με τον Άλλον και προκειμένου να συγγράψει τις Ιστορίες του εντάσσει στη δραστηριότητά του το ταξίδι. Εκτός από μεγάλος ιστορικός, ο Ηρόδοτος είναι και εθνογράφος. Συνεπώς, είναι ο ταξιδιώτης, ο γεωγράφος, ο πλέον κατάλληλος αρχαίος Έλληνας συγγραφέας για να εισαγάγει τους μαθητές σε μια διαπολιτισμική ματιά του κόσμου.

Ευθύς εξαρχής, στο περίφημο *Προίμιο*, ο όρος «βάρβαρος» δεν έχει τη μειωτική σημασία που πήρε αργότερα, αλλά σημαίνει τον αλλόγλωσσο. Στην πορεία, αποδίδει αξιοθαύμαστα έργα τόσο στους Έλληνες όσο και στους βάρβαρους. Αν χρησιμοποιήσουμε μια εθνογραφική προσέγγιση στο κείμενο, με το τέχνασμα του καθρέπτη, δηλαδή με ανεστραμμένο εθνοκεντρικό τρόπο, οι Έλληνες βλέπουν τους άλλους ως το ανεστραμμένο είδωλό τους. Επιπλέον, αν αξιοποιήσουμε τη θεωρία της διάχυσης, παρατηρούμε ότι, κατά τον Ηρόδοτο, ελληνικά τελετουργικά έθιμα προέρχονται από τη Λιβύη, ενώ λιβυκά τελετουργικά έθιμα προέρχονται από τους Έλληνες. Συνεπώς, αναγνωρίζονται ομοιότητες μεταξύ ηθών/εθίμων/τελετουργιών. Ωστόσο, η αποδοχή του Άλλου δεν είναι άκριτη. Ο Ηρόδοτος, αποδεχόμενος τη διαφορετικότητα, την ετερότητα, θέτει ως προϋπόθεση

ευδαιμονίας την ελευθερία ως ύψιστο αγαθό, σε μια εποχή που η ελευθερία είναι το αποτέλεσμα της δημοκρατίας και η δημοκρατία δημιούργημα των Ελλήνων, ενώ οι άλλοι λαοί ζουν υπό δεσποτικά συστήματα.

Οι προαναφερθείσες θέσεις δίνουν τη δυνατότητα να εργαστούμε με τους/τις μαθητές/τριές μας θέτοντας ως διδακτικούς σκοπούς και στόχους την έμφαση στα αντιπολεμικά μηνύματα και στις επιπτώσεις του πολέμου και την αναγκαιότητα προάσπισης της ελευθερίας και της δημοκρατίας ως άμυνα εναντίον της ύβρεως εκείνων που επιβουλεύονται την ειρήνη και την πολιτισμική διαφορά. Ωστόσο δεν διαχωρίζει τους λαούς σε καλούς (Εμείς) και κακούς (οι Άλλοι)⁷. Αντίθετα διαπιστώνει ότι οι λαοί συγκλίνουν παρά τη διαφοροποίηση σε θέματα ηθικών επιταγών και λατρείας.

Εργαζόμενοι με τους/τις μαθητές/τριές μας σε αυτό το πλαίσιο, θα επιτύχουμε τους διδακτικούς σκοπούς μας όταν αυτοί/τές κατανοήσουν ότι οι πολιτισμικές ανταλλαγές μετατρέπονται σε μια θετική κοινωνική πραγματικότητα μέσω της καλλιέργειας: α. της επίγνωσης της έκτασης που οι σκέψεις, οι αξίες και οι συμπεριφορές μας είναι προϊόντα του δικού μας πολιτισμού, β. της ικανότητας και της δεξιότητας για αλληλεπίδραση με ανθρώπους οι οποίοι έχουν διαφορετικούς κανόνες, αξίες, τρόπους σκέψης και προοπτικές και γ. της ικανότητας να ελέγχουμε τη συμπεριφορά μας, ώστε να είναι στο μέγιστο βαθμό αποτελεσματική στις σχέσεις μας με άτομα διαφορετικών πολιτισμών.

B.2. «ΖΩ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΟΜΑΙ ΓΙΑ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ»: ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ «Η ΜΠΟΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΡΑΪΔΑΣ»

Το παραμύθι «Η μόλια της νεράιδας» είναι καταχωρημένο ως παραμυθιακός τύπος AT*400⁸: αναπαραστάσεις των φύλων μέσα από την έλξη ή άπωση του υπερφυσικού και του ανθρώπινου στοιχείου. Το ανθρώπινο στοιχείο αντιπροσωπεύεται από τον ήρωα, έναν άντρα, σε αντίθεση με το υπερφυσικό στοιχείο που συνδέεται με τη γυναίκα, για να εκφράσει τη διαμόρφωση της ταυτότητας των φύλων μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο. Οι δύο ήρωες και στις δύο περιπτώσεις έρχονται να αναιρέσουν ή να αναπαραγάγουν το κοινωνικό μοντέλο που προτείνει το παραμύθι ή στο ακροατήριό του.⁹

Η ταυτότητά του ήρωα προσδιορίζεται από τα γνωστά κοινωνικά πρότυπα της ανδρικής συμπεριφοράς, που τον θέλει να ελέγχει ή να προσπαθεί να ελέγξει τους εξω-οικιακούς χώρους. Σε ηλικία γάμου, θα χρειαστεί να αποχωριστεί το σπίτι του και να πορευτεί στο άγνωστο, προκειμένου να ανδρωθεί. Στο συγκεκριμένο παραμύθι, θα πρέπει να διεκδικήσει την εξωτική γυναίκα περνώντας από δοκιμασίες. Τούτο θα το επιτύχει αρπάζοντας και ελέγχοντας τη μόλια- το μαντήλι της νεράιδας. Η νεράιδα κινείται στον εξω-οικιακό χώρο, στο ύπαιθρο, και είναι ξένοιαστη και χαρούμενη, όμορφη και σαγηνευτική¹⁰. Ο χορός της στο κυκλικό αλώνι συμβολίζει το πέρασμα του χρόνου και τον κύκλο της ζωής. Παράλληλα με την εξωτική της φύση κατέχει και αρχετυπικές γυναικείες ιδιότητες-ιδανική για γυναίκα, σύζυγος, μητέρα και νοικοκυρά. Η μόλια της λειτουργεί ως το σύμβολο της θηλυκής της ταυτότητας, και η απώλειά της -με την αρπαγή της με τέχνασμα από το θνητό ήρωα του παραμυθού ή του θρύλου- σημαίνει την υποταγή της στον θνητό, αν και ποτέ δεν θα απαρνηθεί την εξωτική της φύση, αφού συνεχώς θα αναζητεί τρόπο να επανακτήσει τη μόλια της. Ωστόσο, το σταθερό στοιχείο που δεν την εγκαταλείπει είτε ως νεράιδα είτε ως υποταγμένη θνητή είναι το μητρικό ένστικτο. Επιστρέφει να δει τα παιδιά της και, σε κάθε περίπτωση, δεν τα αφήνει απεριποίητα-κι αυτό θα αποτελέσει στοιχείο που θα την

επαναφέρει στον οίκο. Το μητρικό ένστικτο, μεταφραζόμενο σε μητρική προσφορά και μητρικά καθήκοντα είναι υποχρεωτικό, καθώς ισχύουν ως βασικές θηλυκές ιδιότητες τόσο του φυσικού όσο και του μεταφυσικού κόσμου¹¹.

Το μήνυμα κατ' αρχήν μεταφέρεται μέσα από το ακροατήριο που το παρήγαγε, εντός της ίδιας πολιτισμικής ομάδας, αλλά στη συνέχεια διαχέεται στον χώρο και στον χρόνο, καθώς πολλά μηνύματα δεν αφορούν τους ανθρώπους ενός συγκεκριμένου πληθυσμού ή μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, αλλά αποδεικνύονται οικουμενικά. Τέτοια μηνύματα έχουν συνήθως σχέση με προβλήματα που ανακύπτουν στα μέλη μιας οικογένειας ή με προβλήματα που αφορούν τις σχέσεις των δύο φύλων. Οι «ανθεκτικοί πυρήνες», όπως τους ονομάζει η εθνογλωσσολόγος G. Galame-Griaule, είναι δυνατόν, παραμένοντας σταθεροί, να υπάρχουν σε διαφορετικά είδη προφορικής λογοτεχνίας, όπως σε παραμύθια, θρύλους κ.λπ.

Σχηματικά, το συγκεκριμένο παραμύθι συνοψίζεται στα εξής σημεία:

- Η μπόλια/ το μαγδάνι/ η τσιππίδα είναι η πηγή της νεραϊδένιας δύναμης (όπως τα ρούχα από φτερά στην ιαπωνική παραμυθολογία)
- Αν την αρπάξει ο θνητός αγαπημένος τους, είναι υποχρεωμένες να τον ακολουθήσουν, να ζήσουν μαζί του σαν θνητές, να κάνουν παιδιά
- Η μπόλια/μαγδάνι γίνεται το μέσο της ελευθερίας και αυτοδιάθεσης των γυναικών
- Για τον λόγο αυτόν, προσπαθούν οι άντρες να την υφαρπάξουν και να την καταστρέψουν
- Η καταστροφή της μπόλιας σημαίνει την απώλεια κάθε δυνατότητας αυτοδιάθεσης και απελευθερωτικής φυγής, την ένταξη της γυναίκας στον ανδρικό χώρο, ο οποίος ορίζεται από τον σύζυγο, τα παιδιά και τον νόμο της κοινότητας

Η αξιοποίηση του παραμυθιού μπορεί να ενταχθεί μέσα στο πλαίσιο, όπως προαναφέρθηκε: «ζω μέσα στην κοινωνία και προετοιμάζομαι για ποικίλες οικογενειακές σχέσεις». Λόγω του περιορισμένου χώρου, θα ακολουθήσει δημοσίευση με λεπτομερέστερη αναφορά στον τρόπο αξιοποίησής του κατά τη διδακτική πράξη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Νέα ανοικτά curricula δοκιμάζονται στον αγγλοσαξονικό χώρο, τα οποία οργανώνουν τη γνώση σε κατηγορίες προσανατολισμένες στις μελλοντικές ανάγκες της κοινωνίας. Δίνουν έμφαση στην αναζήτηση και την κατανόηση της γνώσης και στη συσχέτισή της με τις νέες κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες. Διδακτικές προσεγγίσεις, στο πλαίσιο της φιλοσοφίας και των ερωτημάτων που θέτουν τα "New Basics", μπορούν να αναδείξουν αξίες όπως η διαπολιτισμική συνύπαρξη και οι ισότιμες οικογενειακές σχέσεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τα "New Basics" εισήχθησαν για πρώτη φορά στο Queensland της Αυστραλίας. Για περισσότερα σχετικά με το νέο αυτό ανοικτό αναλυτικό πρόγραμμα, βλ. New Basics.

- The Why, What, How and When of Rich Tasks: New Basics Project, October 2001, Queensland State Education 2010. Η έκδοση υπάρχει και σε ηλεκτρονική μορφή στο: <http://www.education.qld.gov.au/corporate/newbasics>.
2. Για την ιστορία της εισαγωγής των "New Basics": <http://www.futurelab.org.uk/publications-reports-articles/vision-magazine/>
 3. Richard Garner, «Το ωρολόγιο πρόγραμμα του μέλλοντος». The Independent. Αναδημοσίευση από το Βήμα, Κυριακή 15 Ιουλίου 2007.
 4. Περισσότεροι αναλυτικοί άξονες στο: <http://teachers.ash.org.au/bce/newbasics.htm>.
 5. J. Delor , "Learning the treasure within/ The four pillars of education"
 6. Για τη χρήση πολυγραμματισμών στο πιλοτικό-πειραματικό σχολείο Djanogly βλ το άρθρο της Sanjesh Sharma, "Education, a revolutionary process @ Djanogly City Academy", στην ηλεκτρονική εφημερίδα της Association for Learning Technology (ALT): http://newsletter.alt.ac.uk/e_article000924935.cfm?x=
 7. Η αναφορά στο «Εμείς» και οι «Άλλοι» με κεφαλαία γράμματα, σχετίζεται με το εθνολογικό περιεχόμενο του όρου «L' Autre et le Semblable».
 8. Πρόκειται για τη διεθνή κατάταξη που συντάχθηκε αρχικά από τον Φιλανδό λαογράφο Anttie Aame, ο οποίος προσπάθησε να ταξινομήσει αρχαϊκό παραμυθιακό υλικό από τη Φιλανδία και τη Δανία με βάση την αναδρομή στο αρχέτυπο, δηλαδή σε μια αρχική μορφή για το κάθε παραμύθι. Στη συνέχεια, ο Αμερικανός λαογράφος Stith Thompson συνέταξε έναν κατάλογο μοτίβων, δηλαδή μικρότερων αφηγηματικών στοιχείων που, με σταθερή μορφή, επιβιώνουν μέσα από την προφορική παράδοση. Στην κατάταξη των Aame-Thompson, η οποία υποδηλώνεται με τη συντομογραφία AT, συμπεριλαμβάνονται αναφορές και στο ελληνικό παραμύθι, μετά την παραχώρηση από τον λαογράφο Γ. Μέγα στον Thompson σχετικών στοιχείων. Τέλος, ο αστερίσκος υποδηλώνει τον οικότυπο, δηλαδή την προσαρμογή της προφορικότητας στις οικονομικές δομές, το κοινωνικό σύστημα και την πολιτισμική παράδοση της περιοχής στην οποία έχει αναπτυχθεί η συγκεκριμένη διήγηση. Για περισσότερα βλ. Δαμιανού, Δ. (2002), «Θεωρίες για τη γένεση και τη διάδοση των παραμυθιών», στο Δαμιανού, Δ. et al. (2002), *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι*, τ. Γ., ΕΑΠ, Πάτρα, σσ. 33-58.
 9. Παπαχριστοφόρου, Μ. (1998), «Το παραμύθι της Νεράιδας (AT400): αναπαραστάσεις των φύλων μέσα από την έλξη/άπωση του υπερφυσικού και του ανθρώπινου στοιχείου», *Εθνολογία*, τ. 5, σελ. 181.
 10. Παπαχριστοφόρου, Μ, (1998), ο.π., σελ. 189-190.
 11. Γκασούκα, Μ. (2008), «Το φύλο κάτω από το πέπλο: Γυναικεία πραγματικότητα και αναπαραστάσεις του φύλου στα λαϊκά παραμύθια», στο: *Κοινωνιολογία του λαϊκού μας πολιτισμού*, τ. 2, Ψηφίδα, Αθήνα

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α΄. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

<http://www.education.qld.gov.au/corporate/newbasics>

<http://www.futurelab.org.uk/publications-reports-articles/vision-magazine/>

<http://teachers.ash.org.au/bce/newbasics.htm>

http://newsletter.alt.ac.uk/e_article000924935.cfm?x=

Β΄. ΕΝΤΥΠΗ

Γκασούκα, Μ. (2008), «Το φύλο κάτω από το πέπλο: Γυναικεία πραγματικότητα και αναπαραστάσεις του φύλου στα λαϊκά παραμύθια», στο: *Κοινωνιολογία του λαϊκού μας πολιτισμού*, τ. 2, Ψηφίδα, Αθήνα.

Cartledge, P. (2004), «Ο Ηρόδοτος και οι "άλλοι": σκέψεις για την αυτοκρατορία», στο: Μελίστα, Α., Σωτηροπούλου, Γ. [επιλ.-επιμ.], *Ηρόδοτος Ιστορίη. Δεκατέσσερα Μελετήματα*, Αθήνα: Σμίλη, σσ. 275-296.

Δαμιανού, Δ. et al. (2002), «Θεωρίες για τη γένεση και τη διάδοση των παραμυθιών», *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι*, τ. Γ΄, ΕΑΠ, Πάτρα, σσ. 33-58.

Dunn, J. (1979), *Western Political Theory in the Face of the Future*, Cambridge.

Hall, E. T., (1984), *Le regard silencieux*. Παρίσι, Editions du Seuil.

Karttunen, K. (2005), «Η εθνογραφία των παρυφών», στο: Bakker et al. [επιμ.], *Εγχειρίδιο Ηροδότειων Σπουδών*, Αθήνα: Μεταίχμιο, 420-434.

Κουλιμάσης, Π. (1997), *Οι πολίτες του κόσμου. Ιστορία του κοσμοπολιτισμού*, Αθήνα: Καστανιώτης.

Κυρτάτας, Δ. (1999), «Ο Ηρόδοτος του Σοφοκλή Μαρκιανού», *Θεωρητικά προβλήματα και διδακτική της Ιστορίας*, Σεμινάριο 21, Αθήνα: Γρηγόρης, σσ. 9-14.

Λιβιεράτος, Ε. (2007), *Ένα ταξίδι στην κυριαρχία των χαρτών. Ιστορίες για την απεικόνιση της διεύρυνσης του κόσμου*, Αθήνα: Ζήτη.

Παπαχριστοφόρου, Μ. (1998), «Το παραμύθι της Νεράιδας (ΑΤ400): αναπαραστάσεις των φύλων μέσα από την έλξη/άπωση του υπερφυσικού και του ανθρώπινου στοιχείου», *Εθνολογία*, τ. 5, σελ. 181.

Σπαθάρη-Μπεγλίτη, Ε., (2008), «Ηροδότου Ιστορία Α΄ Γυμνασίου», Παναγιώτης Ξωχέλλης (επιστημονική εποπτεία), *Μεθοδολογικός Οδηγός για τη χρήση σχολικών βιβλίων του Γυμνασίου. Η διαπολιτισμική διάσταση στη διδασκαλία*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σσ. 117-122.

Tabouret-Keller, A., (1994), «De la Culture idéale aux Cultures de contact?», *Cultures ouvertes, sociétés interculturelles*, C. Labat, G. Vermes (sous la dir. de), vol. 2, L'Harmattan, Paris 1994.

Thomas, R. (2004), «Εθνογραφία, απόδειξη και επιχείρημα στις Ιστορίες του Ηροδότου», στο: Μελίστα, Α., Σωτηροπούλου, Γ. (επιλ.-επιμ.), *Ηρόδοτος Ιστορίη. Δεκατέσσερα Μελετήματα*, Αθήνα: Σμίλη, σσ. 297-336.

SUMMARY

The "New Basics" are futures-oriented categories for organizing curriculum. There are four New Basics categories and they have an explicit orientation towards researching, understanding, and coming to grips with new economic, cultural and social conditions. The New Basics project has been undertaken first by Education Queensland and then, since 2008-2009 by the British educational system. The curriculum is anchored around pupil completion of a series of "Rich Tasks": they are whole tasks which have visible value in the everyday life worlds of work, education, citizenship and other activities. Djanogly City Academy in Nottingham has given emphasis on ICT changing its pedagogical orientation from the basic literacy and numeracy to the New Basics, drawing upon practices and skills across disciplines. This "transdisciplinary" approach actively attempts to retain the integrity of each disciplinary methodology. It is, therefore, different from the traditional interdisciplinary approach that seeks links between disciplines. According to the New Basics "Living and preparing for diverse family relationships" and "operating within cultural identities", there is an attempt to organize two approaches using texts from Erodotus and a traditional fairytale.